

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ماهلین
انتشارات

کافه فارسی

مؤلف : مریم رسولیان

سرشناسه: رسولیان، مریم، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور: کافه فارسی / مولف مریم رسولیان: تصویرگر سیده شهلا حاتمی؛
ویراستار ریحانه خورسندی؛ مصحح مبینا ایجادى.
مشخصات نشر: تهران: ماهلین، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۹۳ ص.: مصور: ۲۲×۲۹ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۱۵۸۷-۸-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: فارسی -- راهنمای آموزشی (ابتدایی)

Persian language -- Study and teaching (Elementary)

فارسی -- دستور -- راهنمای آموزشی (ابتدایی)

Persian language -- Grammar -- Study and teaching (Elementary)

فارسی -- رسم الخط و املا -- راهنمای آموزشی (ابتدایی)

Persian language -- Orthography and spelling -- Study and teaching (Primary)

فارسی -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (ابتدایی)

Persian language -- Examinations, questions, etc. (Elementary)

شناسه افزوده: حاتمی، شهلا، ۱۳۶۹. - تصویرگر

شناسه افزوده: ایجادى، مبینا، ۱۳۸۰ -

رده بندی کنگره: LB۱۵۷۷

رده بندی دیویی: ۳۷۲/۶۰۴۴

شماره کتابشناسی ملی: ۹۷۰۲۳۶۷

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

ماهلین

ناشر: ماهلین

عنوان کتاب: کافه فارسی انتشارات

مؤلف: مریم رسولیان

تایپ و صفحه آرایی: انتشارات ماهلین

مدیر مسئول: فهیمه رئیسی

تصویرگر: سیده شهلا حاتمی

گرافیکست: ریحانه پیران

ویراستار: ریحانه خورسندی

مصحح: مبینا ایجادى

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۳

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

قیمت: ۴۵۰۰۰۰ تومان

مقدمه ناشر

سلام به روی ماهتون... 😊

صدای من رو از آسمان نشر ایران می‌شنوید، از ماهلین...
از ماهی که هدفش نوری نو برای توسعه ی دبیر هست ✨

ماهلین میگه...

کاش می شد خنده را تدریس کرد
کارگاه خوشدلی تاسیس کرد!!

کاش می شد عشق را تعلیم داد
ناامیدان را امید و بیم داد!!

شاد بود و شادمانی را ستود
با نشاط دیگران دلشاد بود!!

کاش می شد دشمنی را سر برید
دوستی را مثل شربت سر کشید

کاش می شد پشت پا زد بر غرور
دور شد از خودپسندی دور دور...

از دورنگی و ریا پرهیز کرد
کینه را در سینه حلق آویز کرد...

کاش می شد ساده و آزاد زیست
در جهانی خرم و آباد زیست...

اگه خواستی با ماهلین در ارتباط باشی و ستاره پرنور ما باشی :

☎ شماره تماس ۰۲۱۶۶۰۹۱۲۴۱ | ۰۹۱۲۴۴۹۰۶۲۵

📍 آدرس پیج و کانال تلگرام | Mahlin_books

ماه‌لین | ماه آسمان نشر ایران ✨

فهیمة رئیسی

مقدمه مؤلف

سفری شگفت‌انگیز به دنیای واژه‌ها و دانش با کتاب کار فارسی ششم!

سلام به قشنگ‌ترین دانش‌آموزان ششم دبستانی!

یادتون هست که گفتن که ششم دبستان به سال خیلی مهمه؟
به سال پر از اتفاقات جدید و هیجان‌انگیز؟ درست شنیدید! توی این
سال قراره کلی چیزای جدید یاد بگیرید و برای ورود به مقطع تحصیلی
جدید آماده بشید. اما به سفر پرماجرا بدون راهنما که همیشه، همیشه؟
برای همین ما کتاب کار فارسی ششم رو آماده کردیم تا توی این
سفر پرفراز و نشیب کنارتون باشیم و بهتون کمک کنیم تا به
بهترین شکل ممکن از پس درس‌ها و امتحانات بر بیایید.

این کتاب کار چی داره؟

* **همسفر همیشه‌گی شما:** توی این کتاب کار، درسنامه‌های
کامل و جامعی برای هر درس از کتاب درسی فارسی ششم پیدا
می‌کنید. دیگه لازم نیست نگران کمبود منبع باشید!

* **گنجینه واژه‌ها:** با کلی تمرین‌های واژه‌آموزی، هم‌خانواده، متضاد
و دانش زبانی، کوله بار واژگانتون رو پر از کلمات جدید و قشنگ می‌کنید.

* **معنی شعر و متن:** دیگه غصه معنی شعرها و متن‌های کتاب رو نخورید!
با کمک توضیحات کامل و روان، به راحتی می‌تونید از پسشون بر بیایید.

* **سوالات تشریحی و تستی:** کلی سوالات تشریحی و تستی

متنوع و خلاقانه توی این کتاب کار منتظر تون هست تا بتونید

مهارت‌هاتون رو بسنجید و خودتون رو برای امتحانات

آماده کنید.

* املا و آزمون: با بخش املای خلاق و آزمون های فصل ها به تفکیک، خیالتون راحت میشه که توی املا و امتحانات آخر فصل هم سر بلند بیرون میاین.

این کتاب کار برای چه کسانی مناسب است؟

* دانش آموزان کلاس ششم: این کتاب کار به طور ویژه برای دانش آموزان کلاس ششم طراحی شده و تمامی مطالب درسی رو به طور کامل پوشش میده.

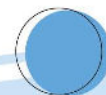
* معلمان پایه ششم: معلمان گرامی می تونن از این کتاب کار به عنوان منبعی ارزشمند برای تدریس درس فارسی و ارزشیابی دانش آموزان استفاده کنن.

و حرف آخر:

ما توی این کتاب کار تمام تلاشمون رو کردیم که یه منبع کامل و مفید برای یادگیری بهتر درس فارسی ششم بهتون ارائه بدیم. مطمئنیم که با استفاده از این کتاب کار می تونید توی این درس نمره های عالی بگیرید و برای ورود به دوره متوسطه اول آماده بشید. همراه ما باشید تا با هم یه سال پرماجرا و پرفروغ رو توی دنیای فارسی رقم بزنیم!

معلم شما مریم رسولیان

موفق باشید!

فهرست مطالب

۷	یادآوری.....
فصل اول : آفرینش	
۱۹	درس اول: معرفت کردگار.....
۲۷	درس دوم: پنجره های شناخت.....
فصل دوم: دانایی و هوشیاری	
۳۸	درس سوم: هوشیاری.....
۴۴	درس چهارم: داستان من و شما.....
۵۰	درس پنجم: هفت خان رستم.....
فصل سوم: ایران من	
۵۸	درس ششم: ای وطن.....
۶۳	درس هفتم: درس آزاد(فرهنگ بومی ۱).....
۶۷	درس هشتم: دریا قلی.....
فصل چهارم: نام آوران	
۷۷	درس نهم: رنج هایی کشیده ام که میسر.....
۸۵	درس دهم: عطار و جلالالدین محمد.....
۹۷	درس یازدهم: شهدا خورشیدند.....
فصل پنجم: راه زندگی	
۱۰۵	درس دوازدهم: دوستی / مشاوره.....
۱۱۱	درس سیزدهم: درس آزاد(فرهنگ بومی ۲).....
۱۱۲	درس چهاردهم: راز زندگی.....
فصل ششم: علم و عمل	
۱۲۷	درس پانزدهم: میوه ی هنر.....
۱۳۵	درس شانزدهم: آداب مطالعه.....
۱۴۳	درس هفدهم: ستاره ی روشن.....
۱۵۳	تست های مروری.....
۱۷۳	خودسنجی.....
۱۸۵	بازی املا.....

یادآوری

● فرق نهاد و فاعل

در سال‌های گذشته شما با ساختار کلی جمله آشنا شدید و می‌دانید که جمله در کل به دو قسمت تقسیم می‌شود بخش اول همان است که خبری در مورد آن گفته می‌شود که به آن نهاد و بخش دوم خبری است که در مورد نهاد داده می‌شود که به آن گزاره می‌گویند.

مثال

دوستم سال گذشته نمراتش عالی شد.

نهاد گزاره

○ در جمله بالا « شد » اصلی‌ترین بخش جمله است که به آن فعل می‌گویند و جمله با آن کامل می‌شود و از سایر کلمات برای کامل کردن معنی جمله استفاده می‌شود.

○ حتماً واژه فاعل را شنیده‌اید! ولی آیا می‌دانید نهاد و فاعل چه فرقی با هم دارند؟؟

○ گاهی اوقات به نهاد فاعل می‌گوییم، فاعل یعنی کننده کار. اگر نهاد کاری انجام داده باشد به آن نهاد، فاعل

می‌گوییم.

مثال

من و دوستم در مسابقه شطرنج شرکت کردیم.

فاعل (نهاد) گزاره

در این جمله من و دوستم فاعل است زیرا کاری را انجام داده‌اند.

مثال

آسمان پر از ستاره‌های درخشان است.

نهاد گزاره

در این جمله آسمان فقط نهاد است چون کاری یا عملی را انجام نداده است.

همه‌ی فاعل‌ها نهاد محسوب می‌شوند ولی همه‌ی نهادها فاعل به حساب نمی‌آیند.

الف

د

ب

ی

ز

ح

● مفعول

مفعول چیست؟ مفعول کلمه‌ای است که کار روی آن انجام می‌شود و با آن معنی جمله کامل‌تر می‌شود.

مثال

برادر کوچکم، کتابم را پاره کرد.

اجزای جمله‌ی بالا:

- برادر کوچکم ← نهاد یا فاعل
- کتابم را پاره کرد ← گزاره
- پاره کرد ← فعل

اگر جمله را به این صورت بیان کنیم: برادر کوچکم پاره کرد.

شما می‌پرسید: چه چیزی را پاره کرد؟

○ بنابراین برای کامل شدن این جمله باید یک بخش دیگر به آن اضافه کنیم که به این بخش (کتابم) مفعول می‌گویند.

الف

۱: در زبان فارسی (مفعول) معمولاً با نشانه (را) می‌آید. مثال: علی کتاب را خرید.

د

نکته ۲: همیشه مفعول همراه با نشانه (را) نیست. در این صورت برای تشخیص مفعول می‌توانیم از روش زیر استفاده کنیم.

● راه تشخیص مفعول

برای اینکه به راحتی مفعول را در جمله تشخیص دهیم می‌توانیم فعل جمله را با (چه کسی را) یا (چه چیزی را) سؤالی کنیم و پاسخی که به این پرسش می‌دهیم مفعول جمله را مشخص می‌کند.

مثال

علی کتاب خرید. (نشانه‌ی مفعولی ندارد.)

برای تشخیص مفعول می‌توانیم پرسیم: (علی چه چیزی را خرید؟) و پاسخ می‌دهیم کتاب را بنابراین کتاب مفعول این جمله است.

مثال

شب شنفته است مناجات علی

نهاد: شب گزاره: شنفته است

شب چه چیزی را شنفته است؟ مناجات علی را

● صفت و موصوف، مضاف و مضاف الیه

به ترکیب‌های زیر توجه کنید:

کتاب سبز	کتاب فارسی
پنجره‌ی باز	پنجره‌ی کلاس
دریای بیکران	دریای خزر

○ همانطور که در این دو دسته از کلمات می‌بینید کلمات با استفاده از کسره (—) یا (ی میانجی) به یکدیگر مرتبط شده‌اند.

○ در ترکیب دسته اول (سبز، باز، بیکران) هر کدام یک ویژگی هستند که به کلمات قبل از خود نسبت داده شدند به این کلمات صفت می‌گویند. به این گروه از کلمات که بیانگر ویژگی خاصی هستند و با کسره (—) یا (ی میانجی) به یکدیگر متصل شده‌اند، صفت و موصوف می‌گویند. اسم قبل از صفت، موصوف نام دارد. (موصوف به معنای وصف شده است.) به ترکیب صفت و موصوف (**ترکیب وصفی**) می‌گویند.

○ در ترکیب دسته دوم کلمات (فارسی، کلاس، خزر) به کلمات ماقبل خود با کسره (—) یا (ی میانجی) اضافه شده‌اند و هیچ نوع ویژگی را بیان نمی‌کنند، به این دسته از کلمات، مضاف و مضاف الیه گفته می‌شود و این نوع ترکیب (**ترکیب اضافی**) است.

● راه‌های تشخیص این دو ترکیب چیست؟

این دو ترکیب از نظر شکل ظاهری کاملاً مثل هم هستند چون هر دو به وسیله کسره (—) یا (ی میانجی) به اسم ماقبل خود متصل می‌شوند. بنابراین ممکن است گاهی تشخیص این دو دشوار باشد پس بهتر است راه‌های شناسایی این دو ترکیب را یاد بگیریم.

① برای تشخیص صفت و موصوف می‌توانید کسره را حذف کنید و به جایش ویرگول بگذارید و به آخر دو کلمه فعل (است) را اضافه کنید، در واقع آن را به یک جمله با فعل (است) تبدیل کنید اگر جمله معنادار شد پس ترکیب، **ترکیب وصفی** است در غیر این صورت ترکیب اضافی است.

مثال

کتاب سبز ← کسره حذف شود ← کتاب، سبز است. جمله معنا دارد پس، ترکیب وصفی است.

مثال

پنجره‌ی کلاس ← کسره حذف شود ← پنجره، کلاس است. جمله معنادار نیست پس، ترکیب اضافی است.

۲ اگر بتوانیم کلمه دوم ترکیب را با (ها) جمع کنیم آن ترکیب مضاف و مضاف الیه است. چون صفت را نمی‌توان جمع کرد.

مثال

گلِ باغ ← گلِ باغها
گلِ زیبا ← گلِ زیباها

۳ اگر به کلمه دوم (تر یا ترین) اضافه کنیم و ترکیب معنادار شود آن ترکیب موصوف و صفت است در غیر این صورت مضاف و مضاف الیه است.

مثال

اسبِ چابک ← اسبِ چابک‌تر یا چابک‌ترین اسب
اسبِ مزرعه ← اسبِ مزرعه‌تر یا مزرعه‌ترین اسب

نکته: اگر (ترین) به واژه اضافه کنیم جای واژگان تغییر می‌کند، یعنی جای صفت و موصوف جابجا می‌شود.

ماهلیین

بن ماضی و بن مضارع

بن چیست؟ بن به معنای ریشه و بخش اصلی فعل است که معنی اصلی فعل را بیان می‌کند.

انواع بن:

بن ماضی: بن ماضی برای ساخت زمان‌های گذشته و آینده استفاده می‌شود. در زبان فارسی دو نوع بن وجود دارد.

بن مضارع: از بن مضارع برای ساخت زمان حال و امر استفاده می‌شود. برای ساختن بن ماضی و بن مضارع یک فعل باید از **مصدر** آن فعل استفاده کنیم.

مصدر چیست؟

مصدر در لغت به معنی محلّ صدور یا صادر کردن است، ولی در اصطلاح دستور زبان فارسی، کلمه‌ای است که بر انجام گرفتن کار یا روی دادن حالت دلالت می‌کند، بی‌آنکه زمان و شخص داشته باشد.

نکته: فرق مصدر با فعل در آن است که فعل زمان و شخص دارد، ولی مصدر زمان و شخص ندارد.

کافه فارسی

مثال

شست (فعل) شستن (مصدر) خرید (فعل) خریدن (مصدر)

نکته: علامت مصدر، نون (ن) است. نونی که قبل از آن فتحه (—) وجود داشته باشد.

مثال

کاشتن، رفتن، گفتن، خوردن، بردن، شنیدن، آموختن و ...

● ساختن بن فعل

برای ساختن بن فعل کافی است که نون آخر کلمه‌ی مصدر را حذف کنیم، ریشه‌ی فعل یا بن فعل، به دست آید.

مثال

مصدر گرفتن با حذف (ن) می شود: (گرفت)

● ساختن بن ماضی و بن مضارع از مصدر

- بن ماضی: برای پیدا کردن بن ماضی، باید حرف (ن) را از آخر مصدر حذف کنیم.
- بن مضارع: برای پیدا کردن بن مضارع، باید مصدر را به فعل امر تبدیل کنیم و سپس حرف (ب) را از اول آن حذف کنیم.

مثال

مصدر: خواندن

بن ماضی: حذف (ن) از مصدر خواندن و تبدیل به بن ماضی خواند.

بن مضارع: تبدیل مصدر خواندن به فعل امر (بخوان) و حذف حرف (ب) از کلمه‌ی بخوان و تبدیل به بن مضارع خوان.

نکته: می‌توانیم از فعل ماضی ساده سوم شخص مفرد، نیز بن ماضی را به دست بیاوریم. اما بن مضارع از این روش به دست نمی‌آید.